

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vseblina: Poziv! — Hospitacije v Ljubljani. — O šolski higijeni z ozirom na kongres v Norimberku. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Listnica uredništva. — Inserati. — † Rudolf Piš. — † Nadučitelj Franjo Šijanec.

Št. 34.

Poziv!

Celjska »Domovina« se v zadnjem času prav strupeno zaganja v slovensko učiteljstvo Spodnjega Štajerja. Povod tem napadom je bil članek v 15. številki »Učiteljskega Tovariša«: Rezek odmev po zborovanju spodnještajerske učiteljske »Zveze«.

V tem članku so pribita fakta, ki jih nihče ne more ovreči, torej tudi »Domovina« ne! Ker ničesar ni mogla ovreči, je pričela z napadi na slov. učiteljstvo. Ko je vodstvo »Zveze« s svojim dopisom dne 28. maja t. l. zahtevalo, naj »Domov.« ponatisne članek iz »Učit. Tovariša«, da bo zamoglo širše občinstvo zvedeti, v koliko je prvotni uvodnik stvaren, se ni hotela ukloniti opravičeni zahtevi, temveč spoljubilo se ji je iznova udariti po slov. učiteljstvu. Naposled pa je ponudila roko v spravo, češ, zdaj, ko smo vas naklestili, pa bodimo mirni, naj preneha neljuba disharmonija! A »Domovina« ni za harmonijo, še manj pa za stvarnost in resnico, zakaj sicer bi v zadnji svoji številki z dne 14. julija t. l. ne bila zopet tako podlo planila po našem učiteljstvu — marveč bi bila molčala. Ker pa tega ni storila, učiteljstvo pa nikakor neče biti objekt literarnim harlekini-jadam politično nezrelih člankarjev: zato je podpisano vodstvo prisiljeno podati nastopno

izjavo:

Vse slovensko učiteljstvo Spodnjega Štajerja protestuje najodločneje proti neopravičenim napadom na slovensko učiteljstvo v »Domovini« in zahteva stvarno in pošteno polemiko.

Obenem pozivlja posamezna učiteljska društva Spodnjega Štajerja, da se v svojih bodočih zborovanjih posvetujejo o tej važi točki ter tozadavne sklepe upošljejo podpisanemu vodstvu v nadaljno poslovanje. — Vsi za enega — eden za vsel

Vodstvo „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju, dne 14. junija 1904.

Hospitacije v Ljubljani.

Pred nekaj leti je sklenilo »ljublansko učit. društvo«, da bo prirejalo svojim članom hospitacije, kakršne prirejajo okr. učit. društva po kmetih svojim članom; torej se je prostovoljno angažiralo, da hoče delovati za nadaljnjo izobrazbo svojih članov.

Do uresničenja tega sklepa pa ni prišlo; zakaj, tega ne vemo. Pač pa so se pojavile v Ljubljani neke hospitacije, ki so jih pa nekateri gospodje smatrali kot del uradnih učiteljskih konferenc. Društvenih namer se je torej polastila uradna roka! Kdor se ni teh hospitacij udeleževal, je dobil veliko, veliko piko. Ne bomo preiskovali, koliko je v zakonu utemeljena trditev, da so hospitacije del uradnih učiteljskih konferenc.

A če bi bila ta trditev upravičena, potem naj se le vrše hospitacije, in po hospitacijah naj se vrši razprava le o tem, kar se je obravnavalo pri tej priliki.

Značilno je bilo postopanje pri hospitacijah. Ako se je zbrano učiteljstvo udeležilo debate, je molčal g. predsednik, ki je repliciral na debato in opazke učiteljstva s kratkimi besedami: »Gospod N. je nam podal prav izvrstno učno sliko!« Opazke predgovornikov so bile torej po njegovi misli neutemeljene. Roma locuta — causa finita!

Končno je učiteljstvo spoznalo, kam pes taco moli, in zdržalo se je debate. A predsednik je pa takoj našel celo vrsto napak. Še celo to napako smo storili, da smo se nekoč poslušalci malo zasmeli. Hitro smo bili pokarani, ker smejati se ima pravico le predsednik, katere pravice se je mnogokrat tudi izdatno poslužil.

Facit vsega tega je bil:

»Hospitacije, ki si jih je učiteljstvo želelo in se jih veselilo, misleče, da bodo društvena prireditve, postale so v kratkem času nepriljubljene.«

Letos je bila zadnja hospitacija dne 21. aprila na dekliski osemrazrednici v Ljubljani.

Gospodična učiteljica nam je podala učno sliko iz spisja, kako naj v prozi ob kratkem napišejo učenke vsebino pesmi. Snov je bila zajeta iz Gregorčičeve pesmi »Odlikovanje.«

Presenetila nas je debata, ako se sploh smemo posluževati tega izraza, zakaj čuli nismo niti besedice o obravnavani snovi niti o metodi. Kar debelo je gledalo učiteljstvo, ko začuje namesto debate o hospitaciji le od-

govor kritikam, ki smo jih brali v listih o nekih knjigah, ki so izšle v zadnjem času.

Ako so hospitacije del uradnih konferenc, potem zagovori proti kritikam v listih ne sodijo vanjo; ako pa so taki odgovori umestni, potem pa naj se učiteljstvo ne sili k hospitacijam na tak način, kakor se je to zgodilo. Zagovor je obsegal trditev, da so formulirani stavki, ki naj se mehaniško navadijo: »višek pedagogike«, ker na primer: 4. božja zapoved je tudi formaliran stavek; dvakrat dve je štiri — je tudi formaliran stavek. — O, Bog! o Bog!

Drugi del zagovora je pa veljal prof. Oroženu, ki pa ni bil navzoč. Že to dejstvo je velika netaktnost. Ker se je podpisal g. Orožen pod svojo kritiko s polnim imenom, bi mu moral g. nasprotnik dati priliko, da sliši, kako zavrača njegovo kritiko. Edina prava pot bi bila, odgovarjati javno, kakor je bila kritika javna.

Dasi je učiteljstvo po izvajanjih, ki jih je dne 21. pr. m. slišalo po hospitaciji, za nekaj časa dobilo vtisk, da sta Orožnovi knjigi »Zemljepis za meščanske šole« vsaj tako slabi, če ne še slabši, kakor kritikovane učne slike; vendar stoji danes v javnosti, da imajo učne slike precejšnje pomankljivosti. Izgovor, da imajo druge knjige tudi napake, pač ne opravičuje lastnih napak — ker vkljub temu »pomaranče vendar nikoli ne bodo rasle v Vipavi.« — Kdor je prepričan o resničnosti svojih trditev, se mu ni treba bati javnosti ter se zagovarjati pred učiteljstvom v trenutku, ko taisto ne sme govoriti! Koga napadati v njega nenavzočnosti, da se ne more braniti, to je tako malo dostojno in umestno, kakor bi bilo malo dostojno in umestno prisluškovanje pri vratih.

Vrhutega nam ne gre v glavo, da bi sl. c. kr. mestni šolski svet vabil učiteljstvo k takim sestankom, ako bi vedel, kaj se bo vršilo pri njih.

Ljubljansko učiteljsko učiteljstvo je pač že odraslo otroškim hlačicam, da bi take stvari mirno prenašalo, zato je ostro obsojalo to postopanje in ga bo tudi v bodoče.

Naj nikar nihče ne misli, da je ljubljansko — in vse ostalo učiteljstvo kopa plašne otročadi, ki se takoj poskrije po kotih, kakor hitro kdo zavzdigne roko! Zatorej pamet v roke in glave ne prepokoncu! Kdor ne gleda pod noge, se lahko izpodtakne in — pade.

O šolski higijeni z ozirom na kongres v Norimberku.

Pri letošnjem glavnem »Zavezinem« zborovanju poročal Fr. Kocbek.

Obče znano je pravilo, da le v zdravem telesu biva zdrava duša. Zaradi tega imajo učitelji dolžnost, da ne samo duševne sile in zmožnosti, nego tudi telesne posameznih učencev harmonično razvijajo.

Do novejšega časa so v tem oziru mnogo grešili, ker so vzgojo telesa na stroške duševne izobrazbe preveč zane-marjali.

Prvi, ki so že po svojem poklicu opozorili na omenjeno neskladnost vzgoje, so bili zdravniki, četudi so pedagogi in razna šolska oblastva dolgo časa nasprotovali njihovim prizadevanjem, oziroma so podcenjevali veliki namen telesne vzgoje.

Nestor in najodličnejši prvoborilec za uvedbo šolskih zdravnikov je dr. Cohn v Vratislavi (Breslau). Pred 40. leti

je našel v vratislavskih šolah veliko temo; zato si je neumorno prizadeval, da spravi v šole več svetlobe. V letih 1864. do 1866. je preiskal oči 10.000 učencev v Vratislavi ter je iskal vzroke kratkovidnosti, obenem pa predlagal nasvete, kako bi se oči ohranile zdrave. Enake preiskave drugod na 200.000 otrokih so dognale, da je kratkovidnost (myopie) najrazširjenejša šolska bolezen, ki se glede števila in kakovosti kratkovidnih z višjo kategorijo šol še stopnjuje. Množica teh velikih števil je govorila in v vseh kulturnih državah se je zbudilo občno zanimanje za vprašanje, kako vpliva šola na zdravje učencev. Nastala je mnogobrojna literatura o zgradbah šolskih poslopij, pri kateri so razen zdravnikov sodelovali tudi stavbeniki mojstri, šolniki in oblastva. Po dolgem odlašanju so na Nemškem in drugod razne vlade in mestni zastopi vendarle nastavili šolske zdrav-nike. Samo v Nemčiji imajo sedaj v 234 mestih že 676 šolskih zdravnikov.*) Zanimiv je dogodek v Vratislavi, kako ne-razumno so postopali v zadevi šolskih zdravnikov. Tam se je leta 1886. ponudilo 572 zdravnikov, ki so hoteli v šoli prostovoljno in brezplačno delovati, a so bili odklonjeni z razlogom, da bi se po nadzorovanju šolskih zdravnikov zbu-dili le predsodki in nezaupnost v starših proti šoli.

Za blagor ljudstva vneti znanstveniki so že davno marljivo gojili občno higijeno, ki se razteza na ogromno pod-ročje. Na vseh velikih higijeničnih kongresih, začeni z onim v Genovi l. 1882., so bila v posebnih oddelkih predavanja in diskusije tudi o šolskohigijeniških vprašanjih. Zaradi tega vedno se razširjajočega področja in novo navršenih vprašanj ni bilo mogoče, da bi vse nagromadeno gradivo mogli temeljito prerešetati in prebaviti.

Zaraditega so naravnim potom zavoljo nujne potrebe ustanovili društva za šolsko higijeno v Nemčiji, na Franco-skem, Angleškem, Nizozemskem, Ogrskem, v Švici itd. Njih občna naloga je, da se mladi organizem ojači, vedno bolj razširjajoča se nervoziteta in prezgodnja onemoglost pa za-brani.

Resnične so besede prof. dr. Griesbacha, ki je rekel, da sta medicina in pedagogika najodkritosrčnejša zastopnika humanitete ter zasledujeta najvišji smoter človeškega hrepenenja, namreč da ohranita cvet naroda telesno in duševno zdravega.

Šolska higijena je postala samostalna specialna znanost, katere delokrog je vedno širji in intenzivnejši, kar nam ne-pobitno dokazuje dotično velikansko slovstvo. Razen ne-brojnih knjig in brošur, ki se vsako leto prijavljajo v raznih jezikih, izhajajo tudi strokovni listi. Prof. dr. Fr. Frisman v Curihu v Švici izdaja »Zeitschrift für Schulgesund-heitspflege«, kateri list je ustanovil dr. L. Kotelmann v Hamburgu ter izhaja že 17. leto. Omenjeni list ima še pri-logo »Der Schularzt«. Vsak mesec izide ena številka, letnik velja na leto 8 K.

Razen tega najznamenitejšega lista izdaja Vanselow časnik »Das Schulhaus«, prof. Griesbach v Mühlhausnu na Elzaškem pa »Gesunde Jugend« v 6. zvezkih na leto.

A tudi drugi listi, kakor: »Die Kinderfehler« Zeitschrift für Kinderforschung mit besonderer Berücksich-tigung der pädagogischen Pathologie (Langensalza, 9 letnik), potem »Gesundheit« (Hygienische und gesundheitstech-nische Zeitschrift, Lipsija, 29. letnik) ter »Werde gesund«

*) Koliko jih je pa v Avstriji?!

(Zeitschrift für Volksgesundheitspflege und Krankheitsverhütung, Erlangen) prinašajo med drugo stvarino šolsko-higijeniške članke.

Čehi izdajajo dva lista in sicer 1 znanstveni higijeniški in 1 popularno pisani list.

Na šolsko-higijeniškem polju je mnogo takih vprašanj, ki se dajo temeljito rešiti le po vsestranskih razmotravanjih v skupnih debatah dotičnih strokovnjakov. Pri tem nam je še upoštevati različni razvoj šolstva sploh v posameznih narodih. Da bi to tem lažje in uspešneje doznali, so sklicali razni strokovnjaki šolske higijene različnih narodov sporazumno »Prvi internacionalni kongres za šolsko higijeno«, ki se je vršil letos od 5. do 9. aprila v starem patricijskem mestu Norimberku, ki ne slovi samo zaradi znane »lija«, nego je eno najbolj naprednih mest, ki je že ogromne vsote žrtvovalo za povzdigo svojega šolstva. Zato pa ima tudi krasne šole z vsemi modernimi napravami, ki so najboljši dokaz, da bivajo tam vneti prijatelji in pospeševalci šolskega zdravstva. Vse to je bilo odločilno, zakaj so Norimberk izbrali kot kraj prvega kongresa.

Sklicatelji so razposlali širom sveta poziv na ustanovitev kongresa; njegovo nalogo so označili sledeče: Spoznavamo, da je glede higijeniške vzgoje treba že v mladosti metodiško postopati, da se zlasti v šoli mora telo dovršeno negovati, s čimer zabranimo duševni prenapor in oslajenje individualitete. Uspešen razvoj naroda se osigura v prvi vrsti le s tem, da se zdravje mladine posebno v šolskem času vsestransko ojači. S skupnim delovanjem narodov naloge in težnje šolske higijene bistveno olajšamo in pospešujemo.

Da bi se prvi internacionalni kongres posrečil, so ustanovili v raznih deželah komiteje v njega pospeševanje. Njih naloga je bila, da so izbirali govornike za kongres, vzpodbujali posameznike na šolsko higijenično razstavo ter nabirali gmotna sredstva, da odpošljejo na kongres tehnike, šolnike in zdravnike, ki bi pridobljeno znanje uporabili v domačih krajih v prid šole in mladine.

Oficijalna udeležba je bila nepričakovano velika, kakor še redkokdaj na kakem internacionalnem kongresu. Zastopanih je bilo 20 evropskih in neevropskih držav, in sicer s 56 komiteji, od katerih je pripadalo na 11 nemških zveznih držav 21 komitejev. Na Avstrijskem so se ustanovili deželni organizacijski odbori na Gornjem in Spodnjem Avstrijskem, na Češkem, v Galiciji, Šleziji, na Štajerskem, Tirolskem, Solnograškem in v Trstu.* Druge avstrijske kronovine se za kongres niso brigale. Od evropskih držav nista v tej organizaciji zastopani Turčija in Italija, četudi sta poslali po 1 udeleženika.

Kongresa se je udeležilo okoli 1247 članov, ki so plačali po 20 mark članarine in dobili izkaznice, ter okoli 263 udeležnikov, ki niso imeli pravice glasovanja in so plačali po 5 mark.

Članov je bilo iz Prusije 144, Bavarskega 356, iz drugih zveznih držav Nemčije 121, tedaj iz Nemčije 621. Druge države so bile zastopane sledeče: Belgija 9, Bolgarija 4, Chile 3, Kuba 1, Dansko 9, Francija 9, Angleška 48, Nizozemsko 51, Japan 5, Italija 4, Luksenburg 3, Norvegija 5, Avstrija 322, Portugal 8, Rumunija 3, Rusija 60, Švica 26, Srbija 3, Španija 15, Turčija 1, Severna Amerika 11, Uruguay 1, Ogrska 19. Bila je torej družba iz vseh krajev sveta, vendar

se ni izkazalo nikako nasprotstvo narodov. Naj še tu omenim znamenite besede Sir Lander Bruntona, ki je izvoljen za prezidenta 2. kongresa, ki se vrši leta 1907. v Londonu. Ta je rekel: »Internacionalni kongresi so mostovi prijateljstva in pridobitve prometa, so sredstvo pobratimstva človeštva. Čimvečji je promet, tembolj bo izginila neprijaznost med narodi.«

Pokroviteljstvo kongresa je prevzel princ dr. med. Ludovik Ferdinand Bavarski. Za kongres je bil sestavljen poseben poslovni red. Zborovanja so bila plenarna in odsekova. Prva so se vršila 5., 7. in 9. aprila v gledališču Apollo, druga pa 5. popoldne, 6. ves dan, 7. popoldne in 8. ves dan.*

Vsa potrebna obvestila so se objavljala v posebnem listu »Tagblattu«, ki ga je izšlo 5 števil, in sicer v nemškem francoskem in angleškem jeziku.

Po poslovniku je bil dopuščen vsak evropski jezik kot kongresni jezik, vendar se je zahtevalo, da predavatelji in udeležniki debat končno ponovijo svoj govor v nemškem, francoskem ali angleškem jeziku, ako so govorili v drugem jeziku. — V predsestvo so bili izvoljeni člani raznih dežel.

V plenarnih sejah so bili govori znamenitih zastopnikov najvažnejših kulturnih držav; čas govora je bil določen na 45 minut. K teh sejah so reševali tudi razne poslovne stvari.

V odsekovih sejah so govorili najprej določeni poročevalci po 30 minut, prosto oglašeni govorniki 20 min., govorniki k razpravi pa po 8 minut.

Dne 5. aprila je kongres otvoril princ Ludovik Ferdinand Bavarski. Pozdravne govore so imeli razni oficijalni zastopniki posameznih držav in korporacije. Posebno pozdravljeni so bili zastopniki Japana, Avstrije in Rusije. Prvi znanstveni govor je imel dr. Cohn iz Vratislave: »Kaj so zdravniki oči za šolsko higijeno storili in kaj imajo še storiti.«

Dne 7. aprila je govoril v plenarni seji dr. Axel Johannesen iz Kristijanije: »O stanju šolske higijene v Norvegiji«, dr. Le Gendre iz Pariza (francosko), dr. Sickinger: »Organisation großer Volksschulkörper nach der natürlichen Leistungsfähigkeit der Kinder« in znani higijeniški prof. dr. Knepe iz Prage »O odvrnitvi kužnih bolezni v šoli.«

Dne 9. aprila so govorili v skupni seji: dr. L. Liebermann iz Budimpešte »O nalogi in izobrazbi šolskih zdravnikov« potem dr. James Kerr iz Londona »O glavnih zahtevah, kako se imajo šole prezračevati« in končno dr. Skvorcov iz Harkova »O načelih vzgoje in izobraževanja iz higijeniškega stališča.«

Poleg plenarnih sej se je v 7 odsekih (ne pa v 11, kakor napačno poroča »Slovenski učitelj«) obravnavalo 153 vprašanj, med temi je bilo 32 referatov.

V skupini A se je razmotraval higijena šolskih poslopij, v skupini B higijena pouka in učilišč, v skupini C higijeniško poučevanje učiteljev in učencev, v skupini D telesna vzgoja šolske mladine, v skupini E bolezni in zdravniška služba v šolah, v skupini F posebne šole (Sonderschulen), v skupini G pa higijena šolske mladine zunaj šole, higijena učiteljskega osebja in različnosti.

Prekratek je čas, da bi vam naštel posamezna predavanja in omenil njih jedro. O tem bo gotovo prinesel »Potopnik« obširno poročilo.

(Konec.)

*) Kje so ostale druge slovenske kronovine? Ali je med Slovenci glede zdravstva vse v uredu? Kje so srca?

*) V novem poslopju kraljeve industrialne šole.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat für Krain.

Z. 1998.

Laibach am 14. Mai 1904.

An den k. k. Bezirks-Stadtschulrat ergeht der Auftrag, in Gemäßheit der Ministerial-Verordnung vom 22. Mai 1870, Z. 3201, M. V. Bl. Nr. 91, die in seinem Wirkungskreise vorgenommenen Anstellungen von Lehramts-Kandidaten, welche Staatsstipendien genossen haben, zu Beginn des Schuljahres dem k. k. Landesschulrate zur Kenntnis zu bringen und solche im dortigen Schulbezirke angestellten gewesenen Staatsstipendisten zu verhalten, während der ersten sechs Jahre ihrer lehramtlichen Verwendung jede Veränderung ihres Dienstortes dem k. k. Landesschulrate im Dienstwege anzuzeigen.

Für den k. k. Landespräsidenten:

Schaffgotsch.

Dopisi.

Goriško.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico 9. junija 1904. Prečital se je odlok c. kr. dež. šol. sveta, po katerem so se potrdila naslednja nameščenja: Gospice: Prinčič Olga, def. učiteljicam v Cerovem; Copic Franja, def. učiteljicam v Sv. Križu; Klančič Emilija, def. učiteljicam v Podgori; gospodje: Bratina Karel, def. učiteljem-voditeljem v Žabljah; Kuntih Maks, def. učiteljem-voditeljem na Gorenjepolju; Gradnik Rajmund, def. nadučiteljem v Kozani. Isti je odobril uvrščenje gospice Panzera Alojzije, učiteljice v Ločniku; Struchel Marije, učiteljice v Ločniku, in Komac Ljudmile, učiteljice v Črničah iz III. v II. in Lukman Ane, učiteljice v Št. Ferjanu, iz II. v I. plačno vrsto.

Razprava o novih čitankah in predelanih računicah se je namenila za letošnjo okr. učit. konferenco. — Določila so se petletninska doplačila v smislu razsodbe c. kr. upravnega sodišča z dne 16. dec. 1903, št. 12.993. — Potrdili sta se dve izvolitvi predsednika krajnega šol. sveta. — Dovolilo se je komisiji za oskrbovanje okrajne učit. knjižnice, da po odobrenju zaznamka onih knjig, ki se nameravajo naročiti, od strani gospoda c. kr. okr. šol. nadzornika, nakupi razna dela za okr. učit. knjižnico. — Enemu učitelju-voditelju se je zavrnila prošnja, naj bi se nakazalo izplačilo računa za izvršene poprave, ker niso bile nujne in jih je bil izvedel samooblastno brez pooblastila. C. kr. okr. šol. svet se je namenil, da ne bo izplačeval računov za dela brez prejšnjega dovoljenja, če ta niso nujno potrebna ter se z njimi zaradi preteče nevarnosti ne sme čakati. — Dovolile so se razne večje in manjše šolske naprave in poprave. B.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 23. t. m. ob navadni učni uri v šoli ptujske okolice. Referenti o referatu a) se vljudno vabijo in prosijo, da pridejo k zborovanju. K obilni udeležbi vabi odbor.

Zborovanje „Slovenjegraškega učiteljskega društva“. Kraj: Šmarten. Dan: 5. junija. Nenavzoči: Oni, ki jih vselej pogrešamo. Vzrok: Stanovska nezavednost, ka-li? Kaj šel Železnica je preblizu. Ne morejo si privoščiti 4 ure hodá, kakor oni tovariš s hriba, inace bi gotovo kakor le-ta redno posečali društvene sestanke. Dnevni red: Tovariš Salamun nam razkazuje svoj vzorno urejeni čebelnjak. Pouči nas na praktičen način o najvažnejših zahtevah umne čebeloreje. Občna sodba: Kdor zna, pa zna. Uspeh: Zbudil je v nas zanimanje za čebelorejo ter napotil tega in onega tovariša, da se je poprime. Delegat tovariš Rozman poroča o letošnji glavni skupščini »Zaveze« v Postojni. Ne zamudi prilike, tovarišem priporočati, naj kolikor možno podpirajo »Zavezine« liste. Izrazi željo, naj se zanaprej delegatom vsaj deloma povrnejo stroški. Tovariš Mencin poroča o prvem obnem zboru »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic«. Pojasnuje pomen in delokrog »Zveze« ter predlaga, naj naše društvo ne odlašá več s pristopom. Predsednik podpira predlog, nakar se le-ta enoglasno sprejme. Končno poda tovariš Vrečko še nekatera pojasnila glede statistične tabele A. Za smeh in zabavo skrbi v obilni meri tovariš Košutnik, prednašajoč nam nekatere svojih humorističnih spisov.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo 5. maja dopoldne v Velenju. Udeležba je bila mnogobrojna. G. predsednik Koropec (Šoštanj) je otvoril zborovanje.

G. Hernaus (Šoštanj) je predaval o izpremembi društvenih pravil. Predlagal je, naj se društvo preosnuje tako, da mu kot člani ne pristopajo samo učitelji in učiteljice, temveč vsi, ki se prijazno zanimajo za razvoj šolstva. Z ozirom na to naj dobi društvo tudi novo ime: »Društvo učiteljev, učiteljic in šolskih prijateljev«. Predlog je bil sprejet. V odsek, ki naj bi sestavil nova društvena pravila, so bili izvoljeni šoštanjski gg. tovariši.

G. Trobej (Št. Ilj) je referiral o korakih, ki so potrebni, da se odpravi III. plač. razred. Predlagal je, naj se obrne društvo do »Zaveze spodnještajerskih učiteljskih društev«, s katero naj bi se zedinila vsa spodnještajerska učiteljska društva, in ki bi potem ukrenila, kar je nadalje treba. Predlog je bil sprejet.

Obravnavalo se je potem vprašanje, je li umestno, da okr. šol. svet oprosti poleti učence, ki imajo v glavnih predmetih nedovoljne ali komajzadostne rede, kakor se je že zgodilo. G. nadučitelj Hernaus je bil kot zastopnik učiteljstva v okr. šolskem svetu naprošen, naj interpeluje o tej stvari v prihodnji seji okr. šol. sveta.

Nadalje je predlagal gosp. Hernaus, naj se preosnuje »Učit. Tovariš« v tem smislu, da ne bo samo list za učiteljstvo, ampak za širše občinstvo. Temu pristavi g. Korošec (Topolšica), naj se obrne predsednik do drugih učiteljskih društev, ki bi izjavila svoja mnenja o tej stvari.*

Drugo zborovanje se je vršilo na Paki 9. junija.

Književnost in umetnost.

Lepopisne vaje, navodilo za pisanje brez lineature. Sestavil Janez Levec. I. zvezek. Založil Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Str. 6+LXX+6, 4°, cena K 2.

Doslej je gojila ljudska šola v Slovencih pravzaprav dve pisavi: počasno, paradno v lepopisnih urah in hitrejšo, za vsakdanjo rabo pri spisju in ostalih predmetih. Seveda, drugače skoraj ni bilo mogoče. Bojazljivo so slikali učenci črko za črko v lepopisnice; strogo so pazili, da zadoste zahtevam učiteljevim glede oblike, leže, velikosti itd. Ko pa je bilo kako stvar hitro zapisati, so se posluževali posebne — recimo svoje — pisave, ki je nasprotovala vsem pravilom estetike in konsekvence. Lepopisje torej ni ustrezalo povsem zahtevam praktičnega življenja, bilo je celo nekaka zavora ostalemu pouku, ker učenci, nevedši hitropisja, niso mogli vselej fiksirati važnih pridobitev iz posameznih ved.

* Ko zvemo, kako si mislijo to preosnovanje, povemo tudi mi svoje misli. Rečemo pa: Širite naš list med ljudstvom. Toliko je vreden že sedaj!

To je dalo priznanemu večaku v lepopisju glavni povod, da se je lotil obširnega in trudapolnega dela, pokazati učiteljstvu pot, kako navajati učence k praktični pisavi.

Predvsem uvaža pisatelj splošne predvaje za urjenje pisnih ustrojev (lakti, zapestja in prstov), s katerimi zabranjuje mnoge razvade početnega pouka, s katerimi uri učence v spretnih, prostih in pogumnih gibljajih, s katerimi odpravlja ono znano bojazljivo počasnost prvencev. Vse izvršuje izpočetka v velikem merilu (na celi strani, celi tabli) brez debelih potez ter tako sistematično zatira ročno drvenost in neokretnost. Potom razpolavljanja pisnega prostora prehaja polagoma do manjših oblik, potem vedno hitrejšega taktiranja do primerne hitrosti. Te takoiimenovane Kesterjeve (Castair, Carstairs) vaje so tem večjega pomena, ker gredo roko v roki s početnim risanjem. V formalnem oziru so pa naravnost neprecenljive vrednosti, ker gotovo vplivajo na razvoj močne volje in samostojnosti, ki jih tako jako pogrešamo pri svojih učencih. Grafologi trde, da morejo sklepati po pisavi na razne duševne sile piscev; ali bi ne mogli tudi mi trditi, da smo s temi smelimi potezami takorekoč injicirali učencem znatno množino duševne energije?

Za splošnimi predvajami pridejo po istih načelih zasnovane predvaje za male in velike črke, trije učni poizkusi, genetiški red in sestavine male in velike abecede, dodatek nekaterih vaj za drugi razred, podrobni učni načrt za osemrazredne ljudske šole, ki bo s primernimi premenami lahko služil vsaki šoli, in pregled šolskih zvezkov, ki je pa le lokalnega pomena.

V uvodu navaja pisatelj načela svoje metode in potrebne opombe glede klopi, sedenja, peres itd.

Reformatornega značaja je posebno točka 12.) uvoda, ki pravzaprav kaže, kaj bi bil rad izvršil pisatelj, če bi mu to dopuščale razmere in ki zasluži, da si jo zapišejo enkrat za vselej za uho naši šablonizatorji in dlakocepci. Zato naj jo navedemo tukaj doslovno:

12.) V oddelku D so navedene tudi oblike velikih začetnih črk. Težko je ustreči v tem oziru, ker ima vsakdo svoj okus. Nekaterim učiteljem je oblika črk vse in po njej sodijo vsako pisavo. Tako se otroci uče črke bolj risati nego pisati, ker se vsled samih predpisov o potezih, oblikah, razdaljah itd. nikjer prav ne upajo napravljati pogumnih potez. Glavna stvar ni toliko oblika črk, ampak vaja roke v pravih in spretnih gibljajih. Pisava postane vsled tega nehoti pravilna in gibčna. Tudi novejša reforma lepopisja ima glede oblik zgolj praktični namen, ker stremi zlasti po sestavi abecede, ki bi bila kar najprimernejša za hitro pisanje; zato je proti vsaki obliki, ki se ne da v eni celi potezi pisati (črka T) ali pa neposrednje brez odstavljanja vezati z naslednjo črko (črka s) itd. Ali splošne veljave si še ni pridobila nobena teh novih abeced.)*

Nedvomno je, da bo treba po tej metodi žrtvovati posebno početkom vsakega šolskega leta več ur na korist lepopisju, zato bo pa lahko proti koncu leta na korist spisju odpadlo. Če hočemo postati res praktični, so take izpremene urnih načrtov med letom neizogibne, in učiteljstvo jih bo moralo priporočati pri okrajnih in deželnih skupščinah.

Upamo, da bo vsakdo, ki se zanima za izboljšanje lepopisnega pouka, drage volje segel po tem zvezku lepopisnih vaj in omogočil večjemu sestavitelju hitreje izdajo II. zvezka.

I. II.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 150 K; g. M. Grubbauer, izdelovatelj šolskih zvezkov od izkupička za tekoče šolsko leto 200 K; gospica Kristina Demšar, učiteljica v Šmartnem pri Litiji, nabrala na odhodnici davkarja g. Ignacija Klinca v Robavsovi gostilni 20 K; g. Ferdo Wigele nabral v Pudobu 8 K. Živeli darovalci in njih nasledniki! J. Dimnik, blagajnik.

*) N. pr.: Der Schreibunterricht nach den Forderungen der Gegenwart. V. Erdmann Sack. Leipzig. Dürr'sche Buchhandlung.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt ima že v vseh slojih svoje prijatelje. Na nabiralnih polah vidiš zapisana imena delavcev, obrtnikov, trgovcev, posestnikov, kmetovalcev, duhovnikov in graščakov. Od zadnjic nam je došlo pet kolekt iz krškega okraja, dve iz postojnskega in ena iz litijskega. Učiteljske soproge so pridno na delu in z veliko požrtvovalnostjo pa nabirajo znamke gospodične kolegije. Bodi jim čast in hvala! V krškem okraju so posebno marljive. Kdo bi ne bil vesel takih vrlih kolegij!

Da ne bo prošelj prepisovati, je odbor preskrbel tiskane prošnje, katere blagajnik pravkar razpošilja in sicer po dve v enem zavitku, katere naj prejemnik pošlje potem vsako drugemu adresatu. Seveda, če pa kdo rad še tiskane prošnje prepisuje in pošilja dalje, tembolje za konvikt.

Ta teden bo poskusil blagajnik svojo srečo s kolekto poštnih znamk tudi na Štajerskem in Primorskem. Torej, izvenkranjski tovariši in tovarišice, pozor in takoj na delo. Z združenimi močmi pridemo prej do cilja, kakor pa vsaka kronovina zase.

—mn—

Za rezervni fond: G. Vek. Strmšek, nadučitelj v Medvedovem selu, 38 K, ki jih je nabralo »Šmarsko-rogaško učit. društvo« ob svoji tridesetletnici dne 12. t. m. Marija Kinkela, učiteljica v Kastvu, nabrala med učiteljstvom vološkega okraja 14 K 12 h.

Petindvajsetletni službeni jubilej. Dne 28. junija bo minilo 25 let, kar so prebili na ljubljanskem učiteljskem zrelostni izpit ti-le tovariši: Dimnik Jakob, nadučitelj v Ljubljani, Janežič Janko, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, Kleč Avgust, učitelj v Ljubljani, Pintar Josip, učitelj v Tunjicah, Trošt Fran, nadučitelj na Igu, Vrezec Janko, nadučitelj v Ribnem, Žirovnik Josip, nadučitelj v Gorjah. Sošolca teh tovarišev sta pa gg. Kecelj Alojzij, učitelj v Ljubljani, in Janko Muren, učitelj v Draščičah, ki sta pa v 3. letniku bila potrjena v vojake in sta zato pozneje maturirala. Stirje sošolci so umrli, in sicer: Bantan Ivan, nadučitelj v Loškem potoku, Bartel Ivan, nadučitelj v Smartnem pri Litiji, Lavrenčič Alojzij, nadučitelj v Št. Vidu pri Vipavi in Vrančič Anton, nadučitelj v Zagradcu. Dva sošolca sta izstopila iz učiteljske službe in sicer: gg. Erblisch Robert in Kosch Ivan.

Zgoraj imenovani jubilarji se vabijo dne 28. junija zvečer na prijateljski sestanek in razgovor v gostilno »Pri levu« (poprej Košenina) na Marije Terezije cesti v Ljubljani. Kdor želi kaj več pojasnil, naj se obrne na nadučitelja Jakoba Dimnika v Ljubljani.

Potnina. Večkrat so se pritoževali učitelji, da kot član stalnega odbora okrajne konference ne dobe niti potnih stroškov povrnjenih, ako se morajo udeleževati sej stalnega odbora, dasiravno so večkrat uro hoda oddaljeni od kraja, kjer se vrši ta seja.

Podpisanec je kot član stalnega odbora za ljubljansko okolico vložil dne 29. aprila 1904 uradno prošnjo, da se mu izplača potnina za udeležbo pri seji stalnega odbora. Na to prošnjo je izdal vis. c. kr. deželni šolski svet odločbo z dne 3. junija 1904, števil. 2201, kjer se potnina prizna in se ima ta izplačati iz okrajnošolske blagajnice proti pošiljati potne izkaznice (Reise-Partikulare). Oddaljenost znaša podpisanemu do Ljubljane in nazaj skupno 21 km, pristojbina za km pa 40 h, torej 8 K 40 h. Dnevščine pa po § 44, lit. b, zakona z dne 29. aprila 1873 člani okrajne konference, oziroma stalnega odbora ne morejo zahtevati.)*

Fr. Ks. Trošt.

Osebna vest. Službo glavnega učitelja na c. kr. učiteljskem v Gorici je dobil g. Josip Cizelj, učitelj meščanske šole na Krškem.

Poročil se je učitelj v Št. Gotardu, g. Fr. Kuhar z gdč. Marico Novakovo. Čestitamo!

Obletnica kronanja ogrskega kralja. Dne 8. t. m. je minilo 37 let, odkar je bil cesar Franc Jožef I. kronan za ogrskega kralja. Vsa javna in konzulatna poslopja so bila v zastavah, v vseh šolah so se vršile veselice.

*) Seveda, ker žive takrat lahko ob zraku!

Uredn.

V postojnskem okraju so se vendar zganili. Dne 6. julija bo namreč po uradni učiteljski skupščini volitev enega zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet. S tem bo ustrezno večini učiteljstva in tako bo odpravljena obenem tudi ta dosedanja nezakonitost. Prav!

Shod slovanskih visokošolcev. Na shodu slovanskih visokošolcev, ki se je vršil te dni v Pragi, so sprejeli te-le resolucije: 1. Da bi vis. ces. kr. vlada ustanovila v Brnu, glavnem mestu Morave, češko vseučilišče, dokazano potrebo češkega izobraženstva, ki črpajoč svojo izobrazbo na univerzi dunajski in praški, zlasti to poslednje, preslabo zaradi nedostatnih prostorov, prepolnjuje kot edino vseučilišče sedemmilijonskega naroda. — 2. Da bi vis. c. kr. vlada odstranila občutno pomanjkanje rednih dotiranih profesorjev in primernih drostorov na češki univerzi v Pragi, da bi pomnožila učiteljske osebe in dala novo zgradbo praški tehniki, da bi izpopolnila tehniko v Brnu in izpolnila vse kulturne zahteve češkega naroda. — 3. Zahtevamo, da bi c. kr. visoka vlada ustanovila slovensko vseučilišče v Ljubljani in s tem zagotovila slovenskemu narodu individualni razvoj na narodnem temelju. — 4. Da bi vlada ustanovila zadostno število slovanskih ljudskih, meščanskih in srednjih šol v vseh deželah, kjer prebivajo Slovenci, ter tako izpolnila prve slovenske kulturne zahteve in naredila konec dosedanjemu narodnemu nasilju, ki izpodkopava narodni razvoj. — 5. Zahtevamo, da naj vis. c. kr. vlada prizna popolno recipiteto vseučilišča v Zagrebu z vseučilišči naše državne polovice, in naj poskrbi, da ne bodo dijaki iz Bosne in Hercegovine prisiljeni s štipendijami in konvikti, da obiskujejo nemške visoke šole, ampak naj jih vlada podpira pri obiskovanju hrvaških visokih šol.

Novo slovensko akademično društvo. Slovenski visokošolci na Koroškem si snujejo slovensko ferijalno društvo »Korotan«, ki hoče prirejati zborovanja, veselice in predavanja po Koroškem. Naše mnenje je, da ne bo rešilo samo to društvo umirajočega koroškega slovenstva, kakor ga ne bo rešila celovška klerikalna slovenska gospoda. Rešilo ga bo samo slovensko šolstvo! Da dobe koroški Slovenci to, je treba napeti v prvi vrsti vse sile!

Koliko dohodkov ima ubogi vatinski jetnik? List »Europé« priobčuje zanimivo statistiko dohodkov papeževih. Od zemljiščnega posestva v Italiji in v inozemstvu ima Vatikan 875.000 frankov, od obresti akcij, obveznic in državnih papirjev 6 milijonov, od darov 1 milijon in pol, naposled od Petrovega novčiča 12 milijonov frankov dohodka na leto. Torej skupaj ima papež 21.875.000 frankov dohodka na leto. Izdatki znašajo le 5.547.000 frankov, in to: 2 milijona in pol za plačo kardinalom in dostojanstvenikom, 397.000 za vatikansko osebje, 250.000 za knjižnico in muzej, 750.000 za baziliko sv. Petra in 750.000 raznih izdatkov. Papež ima torej po listu »Europénu« na leto čistih dohodkov 16 milijonov frankov! — Pa pišejo časih klerikalni listi o njem, kakor da bi bil tako ubožen, da nima niti za söl!

Narod, ki želi ustanoviti v Ljubljani slovensko vseučilišče, še nima nobene svoje meščanske šole. Čujemo, da ustanove Nemci kot dopolnilo šulferajnske šole sličen zavod v Ljubljani. Komentara k takim razmeram menda tudi ni treba!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1166.

Kranjsko.

Na enorazrednici na Vrabčah je popolniti mesto učitelja. Prošnje so predpisanim potom vlagati semkaj do dne 11. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 10. junija 1904.

Št. 852.

Na štirirazrednici v Gor. Logatcu je eno učno mesto za učitelja stalno popolniti. Moški prosilci naj vlagajo svoje prošnje semkaj do dne 3. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 2. junija 1904.

Št. 382.

Na dvorazrednici pri Sv. Vidu pri Cerknici je izpraznjeno nadučiteljsko mesto popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 12. julija 1904.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu, dne 12. junija 1904.

Št. 705.

V litijskem okraju se razpisujejo s tem sledeče učiteljske službe v stalno, oziroma začasno nameščenje: a) voditeljski in učni mesti na enorazrednicah v Št. Lambertu in v Prežganju; b) po eno učno mesto na štirirazrednicah v Šmartnem pri Litiji in v Zagorju.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj po predpisanem potu do 7. julija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 9. junija 1904.

Št. 1074.

V krškem okraju se razpisujejo s tem sledeče učiteljske službe v stalno, oziroma začasno nameščenje: a) voditeljski in učiteljski mesti na enorazrednicah na Dobovcu in v Buseči vasi; b) po eno učno mesto na trirazrednicah v Št. Janžu, Boštanju, Št. Rupertu, Cerkljah in Vel. Dolini.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo po predpisanem potu semkaj do 7. julija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 9. junija 1904.

Št. 615.

Na enorazredni ljudski šoli na Koprivniku je razpisana začasno nameščena učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje se predlagajo po predpisanem potu semkaj do 10. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 5. junija 1904.

Št. 763.

Na dvorazredni ljudski šoli v Starem trgu je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto s postavnimi prejemki in stanovanjem.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 13. junija 1904.

Št. 1139.

Na enorazredni ljudski šoli v Podgradu pri Rudolfovem je stalno, oziroma začasno popolniti službo učitelja-voditelja.

Prošnje je vlagati do 15. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, 14. junija 1904.

Št. 1138.

Na trirazredni ljudski šoli v Toplicah je začasno popolniti učno mesto.

Tozadevne prošnje je vlagati do 15. julija t. l. tuuradno.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 14. junija 1904.

Št. 1137.

Na enorazrednici v Selu pri Šumberku je stalno, oziroma začasno popolniti mesto učitelja-voditelja.

Prošnje je vlagati do 15. julija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 14. junija 1904.

Št. 761.

Na enorazrednici v Radencih je služba učitelja-voditelja stalno, oziroma začasno popolniti.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 13. junija 1904.

Št. 762.

Na enorazredni ljudski šoli v Preloki je popolniti stalno, oziroma začasno mesto učitelja-voditelja.

Prošnje je vlagati do 10. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 13. junija 1904.

Št. 760.

Na enorazredni ljudski šoli v Petrovi vasi je popolniti stalno, oziroma začasno mesto učitelja-voditelja.

Prošnje je vlagati do 10. julija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 13. junija 1904.

Št. 1020.

Na dvorazredni ljudski šoli v Banjaloki je stalno ali začasno popolniti nadučiteljsko mesto s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 10. julija 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 13. junija 1904.

Št. 286.

Štajersko.

V šolskem okraju Ljutomerskem se bodo s 1. novembrom t. l. nadomestila sledeča učiteljska mesta, in sicer:

1. Na ljudski šoli pri Sv. Križu stalno, oziroma začasno učiteljsko mesto (III. pl. razr.), z letnim prispevkom 50 K za stanovanje.

2. Na okoliški deški šoli v Ljutomeru začasno učiteljsko mesto (II. pl. razred).

3. Na okoliški dekliški šoli v Ljutomeru začasno mesto učiteljice (II. pl. razr.)

4. Na ljudski šoli v Veržejah stalno učiteljsko mesto (III. pl. razr.), s prostim stanovanjem.

Prositelji, oziroma prositeljice, obeh deželnih jezikov popolnoma zmožni, naj vložijo svoje pravilno opremljene, z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje do 15. julija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

C. kr. okr. šolski svet v Ljutomeru, dne 6. junija 1904.

Št. 850.

V političnem okraju Celje popolnila se bodo sledeča mesta nadučiteljev, šolskega vodje in učiteljev:

1.) Šolski okraj Celje okolica: a) na dvorazredni ljudski šoli v Kalobji (II. krajevni razred); b) na štirirazredni ljudski šoli v Dramljah in c) na štirirazredni ljudski šoli v Ljubečni (III. krajevni razred) po eno mesto učitelja, oziroma učiteljice.

2.) Šolski okraj Šmarje: a) na dvorazredni ljudski šoli v Lembergu in b) na trirazredni ljudski šoli v Zibiki (III. krajevni razr.) po eno mesto nadučitelja in po eno mesto učitelja, oziroma učiteljice.

3.) Šolski okraj Gornjigrad: a) na štirirazredni ljudski šoli na Ljubnem (III. krajni razr.), dve učiteljski službi. Moški prositelji dobé prosto stanovanje (po eno sobo) in po 20 K za kurivo; b) na trirazredni ljudski šoli v Mozirju in c) na štirirazredni ljudski šoli v Rečici, (III. kraj. r.) po eno mesto učitelja, oziroma učiteljice.

4.) Šolski okraj Laško: a) na trirazredni ljudski šoli v Dolu (III. krajevni razred), mesto učitelja, oziroma učiteljice; b) na enorazrednici pri Sv. Miklavžu nad Laškom (III. krajevni razr.), mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 1. julija 1904 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Celje, dne 31. maja 1904.

Z. 587.

An der einklassigen, in der zweiten Ortsklasse stehenden Volksschule in Skommern kommt die Lehrer- zugleich die Schulleiterstelle zur definitiven Besetzung.

Die Bewerber um diese Stelle haben ihre mit dem Lehrbefähigungs-, eventuell auch Reifezeugnisse, mit dem Heimatschein und mit dem Nachweise der Befähigung zur Erteilung des katholischen Religionsunterrichtes belegten Gesuche im vorgeschriebenen Dienstwege bis 20. Juli 1904 an den Ortsschulrath in Skommern, Post Weitenstein, einzusenden.

Bezirksschulrat Gonobitz am 13. Juni 1904.

Ravnokar je izšlo:

Lepopisne vaje.

Navodilo za pisanje brez lineature. Sestavil Janez Levec.

I. zvezek 4° cena K 2.— po pošti 10 h več.

Jg. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergova založna knjigarna v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Listnica uredništva.

Podpohorski. Z Vašimi »Spomini« začnemo, čim nam dovoli prostor.

Družba sv. Cirila in Metoda

naznanja, da oddaja, dokler je še kaj zaloge

slovenskim šolam za ceno desetih kron

naslednje knjige in v naslednjem številu proizvodov:

20 Hubadovih Franc Jožef I. (proizvod velja sicer	40 v.)
20 Tomo Zupanovih Cesar	
Fran Josip I.	» » » 50 »
20 Čehovinov	» » » 20 »
3 Junake II. del	» » » 70 »
2 Igre in Pesmi	» » » 1 K 20 »
2 Vodnik pesmi	» » » 60 »
1 Rudolf Habsburški	» » » 80 »
1 Ljubezen do mamice	» » » 80 »

Ko bi pa ena ter ista šola želela vsega zgornjega v dvojnem številu, se ji ustreže tudi lahko — samoumevno za dvajset kron.

Večino zgornjih knjig so priporočala tudi šolska oblastva. Saj pa tudi ni izlepa tako patrijotičnega in srce ter um tako izobrazujočega berila nego to, ki se Vam ponuja s pričujočim razglasom.

Svoje cenjene zahteve adresujte, prosimo, na dopisnicah z naslovom:

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

† Rudolf Piš.

Dne 22. maja letošnjega leta je umrl v ljubljanski bolnici po kratki in mučni bolezni gosp. Rudolf Piš, učitelj iz Cerknice. Prejšnji dan se je peljal s soprogo zaradi neznanega glavobola v Ljubljano k dr. Šlajmerju, da bi ga konsultiral zastran svoje hude bolezni. Po zdravniški preiskavi mu je postalo tako slabo, da se je v predsobi zgrudil na tla, in morali so ga prenesti v Šlajmerjev sanatorij. A binkoštno nedeljo ga je prehitela ob pol 8. uri zvečer nenadoma smrt. Izdihnil je zopet svojo blago dušo kranjski trpin — učitelja List za listom padamo; redkejša in redkejša postajajo naše vrste, in temu se ni čuditi, saj pri prenapornem delu, preobilnih skrbah in pri takih plačah, ne more biti drugače. Tudi ti, dragi Piš, si žrtva neznosnih razmer, ker tudi ti si se trudil noč in dan, da si pošteno preživel svojo ljubljeno soprogo in sebe.

Dragi pokojnik je bil rojen v Ljubljani l. 1863., kjer mu je oče krojač. Da bi prej prišel do kruha, je vstopil po dovršeni nižji realki v ljubljansko učiteljsko, ki ga je leta 1886. dovršil z dobrim uspehom. Nato je služboval kot prov. učitelj pri Sv. Vidu nap Cerknico, v Godoviču in v Beli peči. Tu je postal definitiven; tu se je tudi poročil s hčerko bivšega zdravnika na Javorniku, g. Papeža. Od oktobra 1893. do svoje prerane smrti je učiteljeval v Cerknici.

Rajni Piš je bil učitelj z dušo in telesom. Priden kot čebelica, do skrajnosti vesten in natančen si je znal vendar s svojim jako mirnim nastopom pridobiti ljubezen, spoštovanje in udanost svojih učencev. Z otroki je občeval dobrotljivo, dobrohotno in prizanesljivo. Kako bridko so učenci jokali, ko sem jim v sredo po Binkošti povedal, da smo prejšnji dan v Ljubljani pokopali njih dobrega in skrbnega učitelja! S svojo prijaznostjo in ljubeznivostjo, s svojim odločnim in močnim, a vseskozi korektnim občevanjem in vedenjem zunaj šole, v družbi, si je pridobil splošno spoštovanje in ljubezen tovarišev, občanov cerkniškega trga in oko-

lice. Lahko trdim, da za g. Pišem vsi žalujejo: stari in mladi ljudje, gospod in kmet.

Umrli tovariš je bil že meseca marca t. l. hudo obolel in je moral nekaj tednov ostati v postelji. Tudi tedaj je tožil, da ga silno boli glava. Prijatelji smo mu svetovali, da naj gre v Ljubljano k dr. Šlajmerju, a ni nas slušal, ni se dal strokovnjaški preiskati, dasi tudi bi bil to lahko storil, ker so se mu bile zadnji čas jako izboljšale gmotne razmere. Trdna narava, krepka volja in boljša hrana so ga spravile res kmalu zopet na noge, in v ponedeljek po Veliki noči je bil že zunaj hiše. Lotil se je z veseljem poučevanja v šoli in dela pri g. notarju R., pri katerem je opravljal posel koncipijenta. Že tudi pri prejšnjem g. notarju, pokojnem Vehovarju, je bil od nastopa svoje službe v Cerknici koncipijent. Lahko si torej mislimo, koliko je moral pokojnik delati.

Vsak dan po 5 do 6 ur poučevati, proste ure delati pogodbe, pisma, pobotnice i. t. d., zvečer popravljati razne zvezke in naloge, pripravljati se na pouk in spisovati uradne knjige, to mora podreti slednjič vsakega korenjaka. In tudi njega je, zakaj umrl je za vnetjem možganske mreže. — Tako se mora ogromna večina kranjskega učiteljstva truditi noč in dan, da spostranskmi dohodki za silo preredi sebe in svojce. Žalostno!

V sredo pred Binkošti je rajni Piš še ves dan poučeval. Bil je pa že tako slab, bled in prepadel, da se je bilo bati najhujšega. Silili smo ga v posteljo, a zaman! Zadnje moči je siromak napel, da je poučeval še popoldne. Ker je bil vložil prošnjo za nadučiteljsko službo v Šmartnem pri Litiji, se je bil peljal dne 19. maja še sam v Ljubljano, da bi se poklonil gospodoma Levcu in Kalteneggerju. Bil je pa že tako slab, da tega ni mogel več storiti. Pri g. Šlajmerju ni ta dan prišel na vrsto. Zvečer se je vrnil v Cerknico. V petek ni mogel več vstati. Na vsestransko prigovarjanje ga je peljala soproga na binkoštno soboto v Ljubljano k dr. Šlajmerju, kjer ga je drugi dan zajela smrt in ga rešila silnih bolečin in vsega trpljenja.

Kako je bil blagi pokojnik priljubljen, so kazali mnogi krasni venci in res veličasten izprevod. Na krsto so mu položili vence poleg sorodnikov tudi še: krajni šolski svet v Cerknici, učiteljstvo cerkniško, ljubljansko učiteljsko društvo, logaško učiteljsko društvo in drugi. Pogreba se je udeležilo mnogo gđc. učiteljic in gg. učiteljev ljubljanskih ljudskih šol, krajni šolski svet in učiteljstvo iz Cerknice, mnogo tovarišev in tovarišic iz logaškega okraja in ljubljanske okolice, mnogo gg. uradnikov in gg. učiteljskih pripravnikov. Ginljive žalostinke so zapeli pokojniku v bolnici in na pokopališču gospodje ljubljanski kolegi z nekaterimi uradniki in učiteljišniki. Ob odprtem grobu je plakal poleg pokojnikove soproge tudi 80-letni starček, Pišev oče, ki je s sinom izgubil izdatno podporo na stara leta.

S temi kratkimi vrsticami naj bo postavljen vzornemu učitelju v »Učit. Tovarišu« skromen spomenik.

Tebi pa, dragi Rudolf, naj po trudapolnem življenju sije lepše solnce; sveti naj ti večna luč; mir in pokoj tvoji zlati duši! Naj ti bo lahka zemlja domača — slovenska!

† Nadučitelj Franjo Šijanec.

Dne 16. majnika t. l. je preminil pri Sv. Jakobu v Slov. gor. zopet eden izmed naših starejših tovarišev, starosta spodnještajerskega še službujočega učiteljstva, gosp. Franjo Šijanec. Pokojnik je bil rojen l. 1843. pri Sv. Andražu v Slov. gor., kjer je obiskoval domačo trivijalno šolo. V Mariboru je izvršil 4. razred c. kr. glavne šole l. 1857. L. 1859. je bil učiteljski praktikant pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Leto pozneje (1860.) je obiskoval c. kr. nižjo realno v Mariboru. L. 1861. je dobil zrelostno, oziroma izpričevalo sposobnosti za podučitelja na trivijalnih šolah. Kot tak je podučeval še komaj v 17. letu pri Sv. Barbari pri Vurbergu do leta 1868. Odtod je prišel k Negovi za nadučitelja, kjer je služboval do l. 1879. Pri odhodu odtod je dobil od c. kr. šol. sveta gorenjeradganskega pismeno pohvalo v znak marljivosti v šoli. Ob veliki noči l. 1870. je bil imenovan nadučiteljem k Sv. Jakobu v Slov. gor., kjer je bil deloval celih 25 let, torej eno četrt stoletje v prid in blagor izročene mu mladine. Za njegovega tukajšnjega delovanja se je šola razširila iz dvorazrednice v petrazrednico.

Rajni je bil učitelj z dušo in telesom, kar je mnogo pripomoglo, da je moral prerano v grob. V občevanju s svojo okolico je bil vedno prijazen, svojim tovarišem jako ljubezniv in postrežljiv; njega bi smel posnemati pač marsikateri vodja. V družbi je bil jako zabaven in marsikrat je veselo in poskočno zapel. Že kot deček ljudske šole se je bavil z orgljanjem ter postal zato jako spreten organist. Orglarsko službo je opravljal celih 46 let; spisal je sam nekaj cerkvenih pesmi ter jih uglasbil. V prejšnjih letih se je mnogo pečal z bučelarstvom in sadjarstvom; za posebne zasluge v sadjarski stroki je bil l. 1884. odlikovan s srebrno državno kolajno. Mnogo let je bil pokojnik tudi odbornik šentjakobske občine. Dušno in telesno sicer vedno zdrav je začel hirati zadnje dve leti na jetični bolezni. Ob Veliki noči t. l. pa je telesno tako opešal, da je bil prisiljen si vzeti dopust; a predeš so mu ga dovolili, je zatisnil trudne oči za vedno: v 6. tednih mu je takozvana nagla jetika vzela življenje.

Žalostno so doneli zvonovi, naznanjajoč presunljivo vest, da je umrl nadučitelj Fr. Šijanec. S šolskega poslopja in hiše žalosti sta vihrali dve črni zastavi. Velečasten je bil pogreb, kakršnega že dolgo ni bilo videti v naši občini. Udeležilo se ga je nad 40 učiteljev iz mariborskega okraja z nadzornikom g. dr. Bezjakom. Pridružili so se pa tudi učitelji iz sosednih okrajev. Zastopan je bil tudi kr. šol. svet in obč. odbor, ki sta rajnemu podarila krasne vence. Razen šolske mladine je prihitela množica domačinov ter tujih znancev izkazat pokojnemu zadnjo čast. Pred šolo so zapeli tovarišpevci žalostinko »Nad zvezdami«. V cerkvi je pridigoval jareninski dekan g. Čížek v slovo jako pomenljive besede. Slavil je zasluge rajnega tako ganljivo, da se je solzilo marsikatero oko. Ko so položili rakev v grob k zadnjemu počitku, so zapeli pevci pesem »Na grobeh«. S potrtem srcem smo se poslovili od gomile, ki krije dragega nam tovariša. Bodi mu zemljica lahka!